

РЕЦЕНЗИЯ

от **Велислав Заимов,**

хоноруван професор доктор по композиция и четене на партитури в катедра „Дирижиране и композиция“ при Теоретико – композиторския и диригентски факултет на Националната музикална академия „Проф.Панчо Владигеров“, член на научно жури, назначено със заповед на Ректора на АМТИИ: РД – 27 – 095/Пловдив – 25.06.2024 г. за защита на дисертационния труд от **Янг Джию на тема „Народните белези и диригентските интерпретации в китайските произведения“** по професионално направление 8.3 – музикално и танцово изкуство

Янг Джию е китайски пианист. Произхожда от семейство на музиканти. От най-ранна възраст започва да изучава пиано. Следвал е в университета Ксиамен и в Централната музикална консерватория. Негови преподаватели са били професорите Ян Минг, Джанг Пейли и Жу Яфен. Завършва с магистърска степен по пиано и по хорово дирижиране Полската музикална консерватория в град Гданск. Учил е още в Полската музикална консерватория в Краков и в Музикалния университет „Фредерик Шопен“.

Янг Джию работи като диригент и организатор на Хора на музикалната асоциация на Ксимен Симинг, както и като преподавател по пиано. Бил е член на различни журита в конкурси за пианисти.

Към днешна дата е преподавател в колежа Ксимен Хуатиан, който се намира в Южен Китай.

Представеният дисертационен труд *„Народни белези и диригентски интерпретации в китайските хорови произведения“* се състои от въведение, четири глави, заключение, списък с приносите и списък с ползваната литература, включващ двадесет и три заглавия от китайски източници в превод на български език.

Във **Въведението** са посочени обектът, целта и значимостта на изследването. Посочен е и произходът на многочастната китайска хорова музика от древната дворцова ритуална музика. Удачно е сравнението на китайската хорова музика с европейската, като са намерени и най-съществените разлики.

Съществено място във въведението е посветено на хронологичното развитие на китайската хорова музика, като са указани главните четири етапа, през които то преминава – от края на деветнадесетия век до наши дни.

Въведението подготвя насоките, по които ще бъде изграден целия труд с няколко направления на анализите:

- Историография на китайската музика
- Анализ на включените творби
- Теория на хоровете и хоровото дирижиране
- Историография на китайската хорова музика

Глава първа „Народните стилове и диригентски интерпретации на китайски хорови произведения“ е посветена на различните области в Китай от гледна точка на особеностите на музикалния език в тях. Авторът определя пет такива области: Северозападен Китай, Югоизточен Китай, Североизточен Китай и провинция Вътрешна Монголия. Има и отделен раздел за оперните елементи в китайския хор. За всяка област са дадени най-типичните характеристики по отношение на ладовите особености, мелодиката и ритъма.

За всяка една област е приведен пример от хорова песен и този пример е разгледан по следните три показатели:

- Съдържание на текста
- Структура от гледна точка на музикалната форма

- Диригентска интерпретация

Накрая на всеки раздел, след горепосочените характеристики, са дадени и кратки биографични данни за композитора на анализираната хорова творба.

Така подредени точките в разделите на тази глава, макар и да изглеждат малко схематично, дават пределна яснота за разглежданите хорови творби.

В Глава втора „Категории и художествени характеристики на китайските хорови произведения“ авторът прави класификация в четири категории на творбите:

- Хорови произведения в автентично състояние във вид на народни песни
- Хорови произведения с местен етнически характер
- Хорови произведения, базирани на традиционните западни композиционни методи
- Хорови произведения по древни китайски песни

За всяка от тези категории има приведен пример, който е анализиран по отношение на ладовата основа, на мелодиката, на дяловете в структурата на песента и на фактурата с разпределяне на ролите, които изпълняват отделните гласове – женски хорови партии, мъжки хорови партии и солисти.

В категорията *„Хорови произведения, базирани на традиционни западни композиционни методи“*, където е анализирана песента *„Ритъмът на вълните“* от Джао Юанрен по текст на Сю Джъмо за соло сопран и смесен четиригласен хор, авторът открива влияние на похвати от европейската опера и оратория, а именно използването на речитативи и арии. Тъй като песните от тази категория поставят и нови проблеми пред изпълнителите, дисертантът предлага някои указания към тях, както и насоки към

диригента. Подобни изисквания към изпълнителите са предложени и за творбата за смесен хор „Слънчев триплет“, която е анализирана в последната категория „*Хорови произведения по древни китайски песни*“

Авторът е установил, че песните, включени в последните две категории изискват по-специална подготовка и повече професионални умения от страна на изпълнителите.

Глава трета „Наследство и развитие на фолклорните традиции в китайските широкомащабни хорови произведения“ започва с подробно изложение на понятията за китайските музикални стилове въз основа на пентатоничния лад. Ето какво значение китайското музиковедие отдава на този лад: *„Няма как да се разбере китайският музикален стил, без да има разбиране за пентатониката като национален лад. Той е не просто лад, а един от важните символи на китайската музика като цяло. Основният му принцип се състои в построяването на пет възходящи чисти квинти или съответно пет низходящи чисти квартали от определен тон.“* Показани са петте тоналности, които се получават върху всеки един от тоновете на пентатониката, като този тон става основа да отделна тоналност или пет тоналности върху петте тона, получени от пет възходящи квинти или съответно върху пет низходящи квартали. Бих казал, че това са по-скоро различни ладове въз основа на пентатониката, тъй като пентатоника може да се построи върху всеки един от дванадесетте тона от хроматичния звукоред. В европейското музиковедие обаче се приема, че за основни тонове на пентатонични ладове могат да бъдат единствено онези тонове от пентатоничния звукоред, върху които може да се построи мажорно или минорно тризвучие. Така че при всеки пентатоничен звукоред ладове може да се построят само върху тоновете, получени от първата и четвъртата възходящи квинти или съответно низходящи квартали.

Основна тема на тази глава са „широкомащабните вокални музикални произведения на Китай“. За пример е избрана „Кантата за Жълтата река“ от композитора Сиен Синхай, която е анализирана по няколко показателя: ладове, композиционна техника, контрапунктична техника. Тук са изложени принципите на образуване на китайските ладове, върху основата на така наречената тритонова серия, хаксатоничен лад и хептатоничен лад. Според теорията на строежа по вертикал би трябвало тритоновата серия да се определи не като „две големи секунди или една голяма секунда и една малка терца, образуващи поредица от три тона“, а като голяма секунда и голяма терца и съответно като голяма секунда и чиста кварта, тъй като всеки един интервал се изчислява от най-ниския тон нагоре.

Интересни са принципите на образуване на хаксатоничен и хептатоничен лад чрез прибавяне на тонове, запълващи интервалите от малки терци в пентатоничния звукоред с интервал малка или голяма секунда от долния тон. Така всъщност се получават всички диатонични ладове в европейската музика. В китайската музика обаче наименованията са различни. Тези прибавени на тонове на малка и голяма секунда имат неустойчив характер – като проходящи чужди тонове. Получаването на тези ладове може да стане много по-лесно чрез прибавяне на още две възходящи квинти или две низходящи кварта към пентатоничния звукоред. Така се получават европейските диатонични ладове (както стана въпрос по-горе), които също имат устойчиви и неустойчиви степени.

Самата „Кантата за Жълтата река“ от Сиен Синхай е анализирана подробно от гледна точка на изпълнението като са дадени насоки за диригента за всяка една от осемте части на произведението.

В Глава четвърта „Наследство в съвременните концепции за създаване на хорови произведения“ Янг Джию избира три значими китайски хорови творби, композирани в развити големи форми: „Ода за

осемте коня“ от Сер Енхбаяр, вокално-инструментален цикъл „Ху Дзя Ин“ от Ли Хуанчжи и "Голямата риба" от Уън Ючуан. Те представят в различни аспекти съвременната китайската хорова музика и дават възможност за постигане на обобщения. Всяка творба е разгледана както по отношение на музикалната форма, така и по отношение на лада, тоналността и хармоничния език. Към всяка творба са показани трудностите при изпълнението и са предложени съвети за тяхното преодоляване. Те са насочени и към диригента, и към самите хористи.

Настоящото изследване показва много добро познаване на съвременната китайска хорова музика, както и китайския начин на композиране – сам по себе си с неговите особености, но и сравнен с европейските музикални традиции. Най-доброто качество на труда е ясната мисъл при излагане на проблемите и правилното им и подреждане и степенуване. Това дава възможност хоровите деятели с лекота да се запознават и да се усъвършенстват в работата си с поверените и хорови състави. Нещо повече, авторът убедено смята, че *„китайските хорови изпълнители трябва да се ангажират да обслужват естетическите нужди на китайския народ, да бъдат тясно свързани с неговите естетическите ценности, да търсят пътища за развитие и да постигат новаторски пробиви от гледна точка на китайската национална култура“*. В този смисъл той вижда и един от основните приноса на доктората си.

След всичко изложено по-горе давам положителна оценка на дисертационния труд **„Народните белези и диригентските интерпретации в китайските произведения“** от Янг Джию и прелагам на почитаемото научно жури на дисертанта да бъде присъдена образователната и научна степен **„Доктор“** по професионално направление 8.3 – музикално и танцово изкуство.

София, 24.07.2024 г.

Заимов

проф. д-р Велислав